

## KADA KOD LOGOPEDA?

Mnogi roditelji su u dilemi kada prvi put s djetetom doći kod logopeda. Koje glasove u kojoj dobi treba znati izgovarati, kako pristupiti djetetu koje muca, progovaranje prve riječi, sklapanje rečenica, nedovoljno razvijen govor.

Prema ljestvici razvoja govora, prva teškoća nastupa u obliku nedovoljno razvijenog govora. Roditelji se često pitaju i traže odgovore na pitanje: "Zašto moje dijete ne govori?" Kada primijete da se dijete inače uredna razvoja, premalo, pogrešno ili teže verbalno izražava u odnosu na vršnjake, roditelji se nerijetko uspaničare. Roditelji djece kod koje je dijagnosticiran nedovoljno razvijen govor počnu vrlo rano primjećivati govorne sposobnosti svog djeteta, što se često pripisuje tvrdoglavosti, lijenosti ili genetskom nasljeđu. Kada dijete napuni tri godine i krene u vrtić, a roditelji dobiju priliku usporediti govor svog djeteta s govorom vršnjaka, postaju svjesni da im dijete ima pravi problem. Tada najbolje zatražiti savjet logopeda. Važno je što prije krenuti na savjetovanje ili čak direktnu terapiju, jer je dijete često u toj dobi dovoljno svjesno da se razlikuje od svojih vršnjaka. Sluša, ali ne razumije ili želi odgovoriti ali mu je izgovor iskrivljen i nerazumljiv, pa se često događa da ga okolina ne razumije. A roditelji se toliko priviknu da odgovarajući na upite počnu nesvjesno podržavati iskrivljen način govora. Upravo zato vaše dijete može se osjećati nesretno, ljuto, frustrirano, rijede priča, a u komunikaciji se počinje sve više oslanjati na geste. Kako bi se što bolje stimulirala djetetova govorna komunikacija važno je da uz logopeda u terapiji sudjeluju i roditelji. Uloga roditelja neizmjereno je važna jer upravo oni s djetetom provode najviše vremena.

## NA ŠTO TREBA PAZITI

Tijekom prve dvije godine treba poticati dijete na izgovaranje samoglasnika i na kombinaciju suglasnika i samoglasnika u govoru (ma-ma, ta-ta, ba-ba, pa-pa). Djeci od druge do četvrte godine treba se obraćati jasnim i jednostavnim rečenicama, ali i nadograđivati i proširivati ono što su rekla. Važno je postupno im proširivati rječnik i dati im mogućnost da što više prepričavaju događaje toga ili protekloga dana. Tako i roditelji mogu utjecati na postupan razvoj govora svoga djeteta. Djeca u dobi između 3 i 3,5 godine moraju ispravno izgovarati glasove P, B, T, D, K, G, H, F, V, M, N, J, L, A, E, I, O, U dok se glasovi S, C, Z, Č, Š, Ž, Ć, Đ, DŽ, LJ, NJ, R mogu tolerirati najdalje do pete godine. Ako kod djeteta primjetite neka druga odstupanja u govoru kao što su mucanje ili brzopletost, treba što prije intervenirati. Ako je dijete premaleno za terapiju, barem ćete dobiti logopedski savjet kako se postaviti i reagirati. Mnogi roditelji

često upozoravaju dijete, "Kako to govoriš", "Ne mučaj" što je potpuno neispravno. Terapija mucanja vrlo je delikatna te je potrebna dobra i zdrava komunikacija između logopeda i roditelja. Već se u dobi od tri godine može potražiti pomoć logopeda koji će procijeniti je li dijete spremno za terapiju ili je potrebno samo savjetovati roditelje. Ako vaše dijete do polaska u školu nema govornih poteškoća, ali odgojiteljice u vrtiću primjete da pogrešno drži olovku ili ne može povezati skupinu glasova u riječ i isto tako rastaviti riječ na glasove (npr. umjesto T-A-T-A kaže tanjur, umjesto M-A-M-A kaže maska), potrebno je što prije reagirati i uključiti dijete u terapiju. Jer iz takvih problema proizlaze poteškoće u čitanju i pisanju. Tada se počinje raditi na glasovno-slogovnoj terapiji kao predvježbama vještini čitanja i pisanja. Dijete počinje percipirati inicijalni i finalni glas u riječi, nakon toga osvještuje glasove unutar same riječi i naposljetku počinje povezivati glasove u slogove, slogove u riječ.

Vrlo je važno kod predškolaca ispitati orijentaciju u prostoru, odnose lijevo-desno u odnosu prema sebi i drugima, vidjeti postoji li jezična slabost u govoru tj. čuti dijete kako se izražava i koliki mu je vokabular. Dijete u toj dobi treba naučiti da je pisana riječ znak za izgovorenu i da ima isto značenje i treba razumijeti pisanu poruku.

U slučaju da su potrebne govorne vježbe, pravodobnim otkrivanjem uzroka i uključivanjem djeteta u terapiju mogu se ukloniti smetnje i spriječiti razvijanje djetetove svijesti o poremećaju i eventualne neugode koje bi moglo doživjeti u okolini, vrtiću ili školi. Prije početka terapije vrlo je važno otkriti zbog čega govor vašeg djeteta odstupa od govora vršnjaka. Već se pri prvom susretu procjenjuje njegov govor i zaključuje je li u skladu s dobi. Ako se primjete odstupanja, provjerava se koliko odstupaju od normale. Iz razgovora s roditeljem dobiva se uvid o uvjetima u kojima se govor razvijao ili se još razvija. Za što bolju terapijsku orijentaciju često su potrebna dodatna ispitivanja, kao što su ispitivanje sluha ORL pregledom, psihološko ispitivanje, neurološki pregled.

**Lidija Varošaneć, logoped**